יתר בידיו וברגליו (א): אמר ר' יצחק ושניהם מקרא אחד דרשו ¹ויהי עוד מלחמה (ב) וכתי' ויהי איש מדון (ג) אצבע ידיו (ד) ואצבע רגליו שש ושש (ג) מר סבר בננותיה משתעי ומר סבר בשבחיה משתעי אמר רבה מה לי דכתיב שש ושש עשרים וארבע מספר צריכי דאי כתב רחמנא שש ושש הוה אמינא שית דידיה ושית דכרעיה כתב עשרים וארבע ואי כתב עשרים וארבע הוה אמינא (א) הוא חמש (ד) מהאי גיסא ושבע מהאי גיסא כתב שש ושש מספר בנספרת ע"ג היד תניא א"ר יהודה מעשה באדם אחד שבא לפני רבי טרפון יתר בידיו וברגליו שש ושש עשרים וארבע אמר לו כמותך ירבה בישראל אמר לו ר' יוסי (ה) משם ראיה כך אמר לו כמותך יתמעטו ממזירי ונתיני מישראל: השולט בשתי ידיו: ת"ר א איטר בין ביד בין ברגל פסול השולט בשתי ידיו רבי פוסל וחכמים מכשירין מר סבר כחישותא אתחלא (ו) בימין ומר סבר בריותא אתחלא בשמאל: **מתני'** ב הכושי הגיחור והלבקן (ז) (ו) והקפח והננס * והחרש והשוטה והשיכור ובעלי נגעים טהורים פסולין באדם וכשרים בבהמה רשב"ג אומר שוטה (ח) מן הבהמה אינה מן המובחר (ב) רבי אלעזר אומר אף בעלי (ט) הדלדולין פסולין באדם וכשרין בבהמה: **גמ'** כושי אוכמא גיחור חיוורא לבקן סומקא (ט) איני והא ההוא דאמר להו מאן בעי (ג) לוקיאני ואישתכח חיוורא אלא כושי אוכמא גיחור סומקא כדאמרי אינשי סומקא גיהיא לבקן חיוורא כההוא דאמר להו מאן בעי (ג) לוקיאני ואישתכח חיוורי: (ז) קפח (י): תני רב זביד גבוה איני (יא) והתני ר' אבהו מנין שהקב"ה משתבח בבעלי קומה שנאמר ²ואנכי השמדתי את האמורי מפניהם אשר כגובה ארזים גבהו אמר רב פפא (ח) באריכא שמיטה סניא אמר ר"ל גבוה לא ישא גבוהית שמא יצא מהן תורן ננס לא ישא ננסת שמא יצא מהם (ט) אצבעי לבן לא ישא לבנה שמא יצא מהם בוהק שחור לא ישא שחורה שמא יצא מהן (יב) טפוח: החרש השוטה והשכור: שכור (יג) מחיל עבודה בהדי מומי (יד) דמחילי עבודה בעי למיחשב בשאר דברים המשכרים ג ודלא כר' יהודה (י) דתניא אבל דבילה קעילית ושתה חלב (טו) או דבש נכנס למקדש חייב: **מתני'** אלו כשרין באדם ופסולין בבהמה אותו ואת בנו (טז) יטריפה (יא) ויוצא דופן (יז) (ושנעבדה בהן עבירה ושהמית את האדם) (ד) (יח) ¹והנושא נשים בעבירה פסול עד (יט) שידירנה הנאה (יב) והמטמא למתים פסול עד שיקבל עליו שלא יהא מטמא למתים: **גמ'** (ה) ואלו כשירין באדם (כ) מאי באותו ואת בנו אילימא אהרן (כא) ובניו דכותיה תייש ובנו מי נהיג (יג) והתניא ם אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים אלא תיישה ובנה דכוותה הכא כהנת ובנה כהנת בת עבודה היא לעולם (כב) אהרן ובניו דכוותה הכא תייש ובנו אמרי במערבא משמיה דר' יוסי בר אבין עדא אמרה חנניה היא דתניא (יד) אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים חנניה אומר נוהג בזכרים ובנקבות: והנושא נשים כו': תנא ינודר ועובד יורד ומגרש וליחוש דלמא אזיל לגבי חכם ושרי ליה קסבר צריך לפרט את הנדר הניחא למ"ד (טו) צריך לפרט את הנדר אלא למ"ד אין צריך לפרט את הנדר מאי איכא למימר דמדרינן ליה ברבים הניחא למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה אלא למ"ד (טז) יש לו הפרה מאי איכא למימר דמדרינן ליה

שית דידיה ושית דכרעיה. בידו אחת וברגלו אחת היה יתר ולא בשתיהן: **כמותך יתמעטו ממזרי ונתיני מישראל.** כל ממזרים שבישראל יהיו כמותך ויהיו ניכרין שמשפחה פסולה הן ולא ידבקו בהן: **איטר ברגל.** שכשמהלך עוקר רגל השמאל תחלה מה שאין דרך בני אדם כך. איטר ביד פסול דכתי' (כח) ובכל אצבעו כל מקום שנא' אצבע וכהן אינו אלא ימין (זבחים דף כד.) ואיטר דרגל נמי לעמוד ולשרת כתי' (ט) כדרך שאר עמידה דעיקרו בימין: (כט) **דמר סבר כחישותא אתחלא.** ליה בימין: **מתני' הכושי והגיחור והלבקן והקיפח.** מפרש בגמ': **ובעלי נגעים טהורים.** כגון ספחת(ם). דאי נגעים טמאים לא איצטריך למימר דאפילו אכניסה לעזרה הוי חייב כרת: **הדלדולין.** כמין חתיכות בשר יוצאות ותולות להם: **גמ'** (ע) **סומקא.** רו"ש בלע"ז: **לוקייני.** טלאים לבנים היו: לסומקא רגילי אינשי למיקרייה גוהיא: **באריכא שמיטה סניא.** דארוך הוא ודק (פ) שאינו עבה לפי אורכו ולפי שדק הוא אינו יכול לסבול קומתו ונכפף ונראה כמו שצלעותיו שמוטות: **בוהק.** (כב) שלבן ביותר: **טפוח.** שחור כקדירה ומכירו בשילהי מס' שבת (דף קמ.) ופקקו את המאור בטפיח: **שיכור.** כמשמעו: **אחולי אחיל עבודה.** דכתיב (ויקרא י) יין ושכר אל תשת וכתיב בתריה להבדיל בין הקודש ובין החול וגו': **בהדי מומין.** גמורין בעי למיחשביה וקתני ליה גבי מומין (כג) הכא מממת שאין שוין בזרעו של אהרן דאמרינן בריש פירקין(י) דלא מחלי עבודה: **ודלא כר' יהודה.** דמשוי לשאר דברים המשכרים דין יין דמחלי עבודה דקאמר במס' כריתות (דף יג:) על היין במיתה ועל שאר משכרין באזהרה ונפקא לן משכר אל תשת וכתיב בתריה ולהבדיל בין הקדש ובין החול אלמא לרבי יהודה שאר משכרין מחלי עבודה: **דתניא אכל דבילה קעילית.** הגדילה באותו מקום ומשכרת כיין: **דבש.** מי"ד בלע"ז מים ודבש שלוקין ביחד חייב מלקות (כד) כר' יהודה מוקמינן לה בפרק אמרו לו בכריתות (שם) דקאמר התם על שאר משכרין באזהרה דאל תשת (ו) דכיון דכתיבי שאר משכרין מחלי עבודה דהא כתיב בין הקודש ובין החול ומתני' דלא חשיב להו גבי הנך דמחלי עבודה דלא כר' יהודה: **מתני' אותו ואת בנו.** פסול לקרבן דמחוסר זמן הוא: **והנושא נשים בעבירה.** גרושה וחלוצה: **גמ' עדא אמרה.** זאת אומרת: **בזכרים.** האב והבן או בת: **נודר ועובד.** אע"פ שעדיין לא גירש מותר לעבוד משנדר שלא תהנה ממנו והוא ממנה: **צריך לפרט.** הבא להתיר נדרו צריך שיפרט על מה נדר וכי שמע (כה) דמשום דפסולה לו נדר לא שרי נדריה: **נדר שהודר ברבים.** פלוגתא היא במס' גיטין (דף מו.) גבי המוציא את אשתו משום נדר בהשולח גט:

והני

ובשאר דברים המשכרים ודלא כר' יהודה. הא דתניא בסוף פ"ק דזבחים (דף יח:) זר ואונן ושיכור ובעלי מום בקבלה ובהולכה ובזריקה פסול יש לתמוה אמאי נקט שיכור הוה ליה למימר שתויי יין (כו) ופרועי ראש ואומר הרב ר' חיים כהן נ"ע דמיירי בשאר דברים המשכרים וכר' יהודה דמחיל עבודה כדמוקמינן שיכור דהכא בשאר דברים המשכרים (ק):

הניחא למ"ד צריך לפרט כו'. פלוגתא היא דר"נ ורב פפא בפ' השולח (גיטין דף לה:) ונראה דהלכתא כר"פ דצריך לפרט דבתרא הוא ואפילו לפי הספרים דגרסי התם רב ששת במקום רב פפא אין הלכה כרב נחמן דלאו לענין דינא איתשיל (כז) להדיר אלמנה הבאה לגבות כתובתה אלא לענין איסורא איתשיל כדמשמע התם דקאמר ואי אמרת דצריך לפרט (כח) זימנין דגזמן ליה לדיבוריה ורב הונא נמי שהוא גדול בחכמה ובמנין קסבר נמי התם צריך לפרט:

הניחא למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה. פי' בקונט' פלוגתא במס' גיטין בהשולח גט לאשתו (דף מו.) גבי המוציא את אשתו משום נדר דקאמר ר' יהודה כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר דאיכא פריצותא שנדרה נדר שאין לו היתר ושלא ידעו בו רבים יחזיר דלא חייש לקלקולא וא"ת מנלן דפליגי רבנן עליה דרבי יהודה בהכי דקסברי יש לו הפרה דלמא בקלקולא לחוד פליגי וההיא שמעתין דהתם נמי פשיטא ליה להש"ס דקסברי רבנן יש לו הפרה דקאמרי (כט) רבנן אטו התם מי איילא שבועה עלייהו כלל וכי תימא מדלא מפלגי רבנן בין ידעו בו רבים ללא ידעו (ל) בכל ענין לא יחזיר דחיישינן לקלקולא אלמא יש לו הפרה הא לא מפלגי נמי (לא) בדעת הרבים ואע"ג דאיכא לפלוגי דמה נפשך אין לו הפרה לכ"ע ויש לפרש (לב) דעל דעת רבים לא איירי כלל לא אינהו ולא ר' יהודה אין לחוש אם לא פירשו אע"פ שיש לחלק אבל (לג) בהודר ברבים שחילק ר' יהודה אם איתא דאין לו הפרה לרבנן (לד) נמי הוה לפרושי לחלק ולומר (ר) איפכא מדרבי יהודה ועוד כי בעל דעת רבים איכא למימר שיש לו הפרה מדעתם של אותם רבים שנדר על דעתם או לדבר מצוה שיש לו הפרה ולהכי לא פסיק ליה למיתני בעל דעת רבים שיחזיר למאן דחייש לקלקולא דפעמים שיש לו היתר ואיכא קלקולא אבל ברבים אין לו הפרה לא שנא לדבר מצוה ולא שנא לדבר הרשות בשום ענין אין לו הפרה תדע דמעשה דגבעונים לדבר מצוה היה:

דמדרינן ליה על דעת רבים. וא"ת בריש השולח (שם דף לה:) גבי אלמנה שהתקין (לה) רבן שמעון בן גמליאל שתהא נודרת ליתומים כל מה שירצו כו' וקאמר רב הונא לא שנו אלא שלא ניסת אבל ניסת אין מדירין אותה דמיפר לה בעלה אפילו נדרה ברבים ואמאי אכתי נדיר אותה על דעת רבים שאין לו

עבוד' ה מפורש במסכת זבחים: בשאר המשכרין דלר' יהודה במיתה (א) ולרבנן באזהרה ופלוגתייהו בסיפרא. דלדולין תלתול: אותו ואת בנו. כהנים כשרים לעבודה ביחד וכן כהן טרפה ויוצא דופן כשר לעבודה: הנושא נשים בעבירה. כגון אלמנה לכהן

דעבד עבודה אזיל לגבי חכם ושייל על נדריה ושרי ליה חכם ואישתכח דלא מגרש: קסבר. האי דאמר נודר ועובד קסבר דצריך לפרוט מה נדר וכיון דמפרש לחכם שנדר לגרש אשתו הפסולה לו לא קא שרי ליה חכם ההוא נדר: דמדרינן.

(א) י"ח נ"ב דעת הרמב"ם ז"ל דשיכור בשאר משכרין שעבד הוי לוקה ואתנם בכריתות דף יג משמע דלרבנן ור"י שם אפילו אזהרה ליכא ועיין בכ"מ בפ"א מהלכות ביאת מקדש ול"ע.

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ו מהלכות ביאת מקדש הלכה יא [ועי]:
יח ב מיי' שם הל' טו:
יט ג מיי' פ"ח שם הלכה ג:
כ ד מיי' פ"ב מהל' איסורי מזבח הל' י ופ"ו מהל' ביאת מקדש הל' ז ופ"ז הל' יב:
כא ה מיי' פ"ג מהל' איסורי המזבח הלכה ד ופ"ו מהל' ביאת המקדש הל' יב:
כב ו מיי' פ"ב מהל' איסורי המזבח הלכה ט:
כג ז ח מיי' פ"ו מהל' ביאת מקדש הל' ט:
כד ט מיי' פי"ב מהל' שחיטה הלכה יא טוש"ע י"ד סימן טז סעיף ג:
כה י מיי' פ"ו מהלכות ביאת מקדש הל' ט:
כו כ מיי' פ"ו מהל' שבועות הלכה ה ופ"ד מהלכות נדרים הל' ה טור ש"ע י"ד סימן רכח סעיף יד:
כז ל מיי' פ"ו מהלכות שבועות הלכה ח ופ"ד מהלכות נדרים הלכה ה טוש"ע שם סעי' כג:

◆

שיטה מקובצת

א וברגליו כו': ב] מלחמה בגת ה וכתיב נמחק: ג] ושש עשרים וגו' מ"ש בננותיה משתעי ק"א ומ"ש בשבחיה משתעי קרא א"ר רבה למה לי דכתב שש: ד] חמש בהא ושבע בהא: ה] אתחלא ליה בימין ומ"ס בריותא אתחלא ליה: ו] הקפח ס"א והכיפח: ז] שוטה בבהמה: ח] התלתולין פסולין: ט] סומקא גיהא (לבקן) איני: י] קפח ס"א והכיפח מאי כיפח א"ל ימא נכפה הא תנא ליה חדא זי' גא נכפה אפילו אחת לימים: יא] דתני רב זביד וכו': יב] איני ור' אבהו: יג] מהן טפיח: יד] שכור אחולי בזיל עבודה דכתיב יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך וכתיב להבדיל בין הקדש ובין החול: טו] מומי בעי למיחשב תיבות זלי' עבודה נמחק: טז] חלב ש ונכנס: יז] בנו וטריפה: יח] שידירנה. ס"א שידיר: יט] באדם וכו' מאי אותו ואת בנו: כ] אהרן ובנו דכותיה גבי בר זה תייש: כא] אהרן ובנו אות י' נמחק: כב] מה"ד רבי סברי: כג] בוהק ליטלי"ש (שמתוך) שי"ן: כד] תיבות הבאין מחמת נמחק: כה] מלקות ותיבת לו, ר' יה היא הס"ד (והשאר נמחק) ומ"ד מתני' אותו ואת בנו: כו] בס"א שמע חכם דמשום דאורה לו: כז] יין כדאמרינן בב' דוכתא שתויי יין ופרועי: כח] להדיר אלמנה: כט] זימנין ד' ליה: ל] דקאמרי לרבנן אט' : לא] ידעו רבבל ענין: לב] נמי בדעת רבים ואע"ג: לג] דבעל רבים דלא איירי: לד] בהודר ברבים: לה] נמי הוה לה לרבנן נמי לפרושי: לו] שהתקין ר"ג תי' רשב"ג נמחק:

(א) יולי נ"ל והכן גרסינן ר' ישלה הל' הס"ד ונלמד מתוספתא דכריתות פ"א ד"י בעצמו הוא למתניתין הכי ובהיה להדיא בנזיר דף ד' ע"ש ר"י אומר וכו'.

◆

רבינו גרשום

הוה אמינא שית דידיה. חדא ושית דכרעיה חדא: משום ראיה דלא אמר ליה כמותך ירבו משום שבחא. אלא כך אמר ליה כמו זה ירבו אצבעות יתירות בממזרי ונתיני שבישראל כדי שיהיו ניכרין ויתמעטו שיפרשו ישראל מהן מלהתחתן בם: מר סבר. ר' דפוסל כחישותא אתחלא ליה בימין [illegible] כושי אוכמא. אדום: באריכא שמיטה סניא. ארוך ודק [illegible]

מסורת הש"ס

א) ולקמן, ב) [שבת כט: ושם], ג) [גי' הערוך והכיפח בערך נכפה], ד) [כריתות יג: ע"ש ברש"י], ה) [פי' ארוך ודק שנאמר לאמות ערוך ערך שמט כב], ו) [ולקמן [illegible]], ז) [יומא עו. נזיר ד. וע"ש היטב סנהד' ע: שבועות כג. כריתות יג:], ח) [illegible], ט) [גיטין לה:], י) חולין עח:, כ) [illegible], ל) [גיטין לה:], מ) [ויקרא י], נ) [דברים יח], ס) [illegible], ע) [ערי רש"י כריתות [illegible]], פ) [illegible], צ) [illegible], ק) [ועי' היטב תוס' זבחים יח: ד"ה שיכור], ר) נ"ל משמע [illegible]

◆

תורה אור השלם

1. ותהי עוד מלחמה בגת ויהי איש מדון ואצבעת ידיו ואצבעת רגליו שש ושש עשרים וארבע מספר וגם הוא ילד להרפה: שמואל ב כא כ
2. ואנכי השמדתי את האמרי מפניהם אשר כגבה ארזים גבהו וחסן הוא כאלונים ואשמיד פריו ממעל ושרשיו מתחת: עמוס ב ט

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ה"א חמש כצ"ל ותיבת הוא נמחק: (ב) שם במשנה מן המובחר (ר' אלעזר) [illegible] פ"ל ר"א בן יעקב: (ג) גמ' מאן בעי לובקיאני: (ד) שם במשנה הנושא כצ"ל ואות ו' נמחק: (ה) שם אלו כשרין באדם וכו' מאי אותו כצ"ל ואות כ' נמחק: (ו) רש"י ד"ה דתניא וכו' וכיון דכתיבי:

◆

גליון הש"ס

מתני' והחרש. עיין לעיל דף מג ע"א תוס' ד"ה מה:

◆

לעזי רש"י

רו"ש. אודם.
מי"ד [מיי"ן]. מי-דבש.

◆

מוסף רש"י

שית דידיה ושית דכרעיה. שלא תאמר אצבעותיו שתי ידיו [illegible] שש. לכך נאמר עשרים וארבע, ואי כתב עשרים וארבע ולא אמר שש ושש הייתי אומר שבעה באחת וחמשה באחת, וזהו מספר, שכולן היו נספרות כסדר האצבעות בגב היד (שמואל ב כא כ). משם ראיה. בתמיה (סוכה כח.). קפח. כגון גדול מתוך עביו נראית קומתו מקופחת, לשון אחר קפח ארוך הרבה ופרצופו שמוט [illegible] (ברכות נח:). קעילית. שם מקום (יומא עו:). חייב. משום יין ושכר אל תשת, וכהן עסקינן (סנהדרין כב.). והנושא נשים בעבירה. כהן הנושא נשים פסולות לכהונה, פסול. לעבודה. עד שידירנה הנאה. שידור הנאה ממנה לגרשה (גיטין לה:). אותו ואת בנו נוהג בנקבות. האם ובנה, ואינו נוהג בזכרים. דאין חוששין לזרע האב, ואם שחט זכר מותר לשחוט בנו אחריו (חולין עח:). נודר ועובד. נודר הנאה ועובד עבודה ואע"פ שעדיין לא גירשה, יורד ומגרש. יורד מן העבודה לאחר ספרים ומגרשה (גיטין לה:). צריך לפרט את הנדר. [illegible] (שם).

◆

רבינו גרשום (המשך)

גדול הולכה לכהן הדיוט פסול עד שידור מהן הנאה שיגרשן: נודר הנאה ועובד עבודתו על גבי המזבח ולכשיורד מעבודתו מגרש דלא צריך לגרש קודם שיעבוד: וניחוש. [illegible]